

RENESSANS DÁWIRINDE SHÍGIS OYSHILLARINIŇ PEDAGOGIKALIQ PIKIRLERI

Turdimuratova Roza Xalmurat qızı

Ajiniyaz atındaǵı NMPI Pedagogika fakulteti «Pedagogika» tálim baǵdarı 1-kurs talabası.

Tajibay Saparbaev (ilimiy basshi)

NMPI Pedagogika kafedrası docenti, P.I.K

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10867533>

Annotaciya. Maqalada oyanıw dáwirinde ózleriniń pedagogikalıq idealarǵa tolı ilimiy miynetleri menen kózge kóringen ullı alımlardıń shıǵarmalarınıń milliy pedagogikamızda tutqan ornı hár túrli maǵlumatlarǵa súyengen halda súyengen halda óz sáwleleniwini tapqan.

Gilt sóz: *Renessans, oyanıw dáwiri, Ózbekistan Respublikası, Milliy pedagogika, Gretciya, Muxammed al-Xorezmiy, Farabiy, Yusif Has Hajib, Alisher Nawayı, Abdiraxman Jamiy.*

PEDAGOGICAL THOUGHTS OF EASTERN SCHOLARS DURING THE RENAISSANCE

Abstract. In the article, the works of the great masters who paid attention to their pedagogical ideas with their full scientific work during the renaissance are expressed based on any information that has found its place in our national pedagogy.

Keywords: *Renaissance, renaissance, Republic of Uzbekistan, National pedagogy, Greece, Muhammad al-Khorazmi, Farabi, Yusif Has Hajib, Alisher Navoi, Abdirahman Jami.*

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ МЫСЛИ ВОСТОЧНЫХ УЧЁНЫХ ЭПОХИ ВОЗРОЖДЕНИЯ.

Аннотация. В статье на основе любой информации, нашей эпохе свое место в нашей отечественной педагогике, изложены произведения великих мастеров, которые в эпоху возрождения уделили внимание своим педагогическим идеям своей полноценной научной деятельностью.

Ключевые слова: *Возрождение, Ренессанс, Республика Узбекистан, Национальная педагогика, Греция, Мухаммад аль-Хоразми, Фараби, Юсиф Хас Хаджиб, Алишер Навои, Абдирахман Джами.*

Ózbekistan Respublikasi ǵárezsizlikke eriskennen keyin óz tariyxına jańasha kózqarasta qatnas jasadi. Milliy pedagogikamız benen milliy tárbiyamızdıń jámiyetlik áhmiyeti ógada arttı.

Ǵárezsizligimiz sharapatı menen xalqımızdıń neshe ásirler dawamında árman etken milliy qádiriyatlari qayta tikleniw hám rawajlanıwlarǵa miyassar boldı. Burınǵı awqam dáwirinde qadaǵan etilgen ullı babalarımızdıń qaldıraǵan ógada bay mádeniy hám ruwxıy miyrasların qunt penen úyreniwge múmkinshilikler jaratıldı. Dúnya tán alǵan ullı oyshıllarımızdıń dúnya tariyxına tutqan ornı hám roline baǵışlanıp ótkerilgen konferensiyada birinshi prezidentimiz I.Karimov "SHıǵıs, ásirese, Oralıq Aziya aymaǵı IX-XII hám XIV-XV ásirlerde atılıp shıqqan eki qúdiretli ilimiy mádeniy joqarılawdıń deregi esaplanıp dúnyanıń basqa jerlerindeki Renessans proceslerine tuwri tásirini kórsetken shıǵıs oyanıw dáwiri - SHıǵıs Renessansi sipatında dúnya jámaáti tárepinen haqlı túrde tán alınǵan" degen edi. Mámleketimizde arab xalifalıǵı ornatılǵan keyin arab mádeniyatlı kúsheye basladı. Bul dáwirde ilim hám aǵartıwshılıqtıń rawajlanıwı ushin imkan

júzege keldi. Ásirese, jaslardi bilim alip, sawat ashiwi, arab, parsi tillerin úyretiw, sonday-aq olardi tárbiyaliq etip jetilistiriw basli másele boldi. Bunnan aldinqi dáwirlerde de ilim-pán rawajlanğan.

Avesto, Orxon-Enisey siyaqli tálim-tárbiyağa baylanisli maǵliwmatlar jazilğan jaziwlar házirgi kúnge shekem saqlanip qalğan. Bul jaziwlarda jaslardi ádep-ikramliliqqa, dosliqqa, awizbirshilikke úyretiw názerde tutilğan. IX ásirge kelip aǵartiwshiliq misli kórimegen dárejede rawajlanadi. Baǵdad qalasinda "Bayt ul-hikma" dúzildi. Ol jerde ulli alimlar dóretiwshilik etken.

Áyyemgi grek hám hind ilimpazlariniń shigarmalarin arab tiline awdarğan. Bul jerde óz dáwiriniń kórnekli ilimpazlari jasap dóretiwshilik etken. Al-Xárezmiy, Abu Rayxan Beruniy, Ibn Sino, Al-Ferganiy, Farabiy siyaqli dúnyaniń rawajlanawina salmaqlı úles qosqan ilimpazlar toplanip dóretiwshilik etken. Bul insanlardi tálim-tárbiyağa qosqan úlesi sheksiz.

Dúnyağa taniqli matematik, astronom hám geograf Muhammed al-Xárezmiy 783-850-jillarda jasağan. Ol óz dáwirine shekemgi bolğan áyyemgi matematika páni rawajlanğan mámleketler Vavilion, Gretciya, Hindistan, Misrdagi derlik barliq mámleketler ashqan jańaliqlarin úyrenedi. Xárezmiy sheber pedagog metodist sipatındaǵi orni óz aldina. Ol bilim aliwda talabaniń jeke baqlawlarina hám alğan bilimlerin paydalanıw másesine úlken itibar qaratti. Ózi kórsetpeli -tájriybe metodlari bilim beriwdiń turli qurallari, soraw-juwap, uqiqliliq hám kónlikpelerdi qalıplestiriw metodlari, bilimlerdi sinap kóriw metodlarinan paydalanğan. Muhammed al-Xárezmiy biliw teoriyasina ayriqsha úles qosadi. Ol birinshilerden bolip baqlaw, sinap kóriw, eksperiment metodlarina tiykar saladı. Oniń "Astronomiyaliq kesteler", "Indiya arifmetikasi haqqında kitap", "Muzika risolasi" siyaqli miynetlerinde jaslarǵa tábiyiy hám matematikaliq bilimlerdi úyretiwge ayriqsha áhmiyet qaratti.

Orta ásirlerde pedagogik pikirleri rawajlanıwı Abu Nasr Farabiy ati menen de baylanisli.

Ol Orta Aziya xalqlariniń tálim -tárbiyaliq oy-pikirleriniń rawajlanıwında ayriqsha orınǵa iye oyshil, danishpan, alim esaplanadi. Ol Aristotel shigarmalarin tereń ózlestirip, logika, matematika, medcina hám filosofiyaniń rawajlanıwına óz úlesin qosadi. Ilimpazlar Farabiy 70ke jaqin xaliqtin tilin bilgen dep ataydı. Jettik bilimliliǵi ushin Farabiydi Aristotelden keyingi "Ekinshi muǵallim" yamasa "SHigis Aristoteli" dep atagan. Oniń túsindiriwinshe adam dúnya rawajlanıwiniń jetiliske shińi. Adamǵa tálim-tárbiya beriw isi tábiyat qubilislarinan óz maqsetleri ushin paydalana biliw, basqa adamlar menen duris qatnasta bolıw jámiyettiń talaplarina juwap bere alatuǵın adam sipatında qalıplesiwi ushin kerek degen. Ol tálim-tárbiya degen terminge aniqlama berip tálim degen sóz adamlar arasındaǵi bilimlerdi, al tárbiya usi adamlar ortasındaǵi minez-quliq jetiskeleklerin birlestiriw dep túsindiridi. Jaslarǵa bilimdi túsindirgende olardi yadlap aliwi emes, al izbe -izlikti saqlap belgili bir baylanislar boyınsha yadta toliqtirip uǵıwi zárúr degen.

Farabiydiń usınday hár tárepleme jetiliske aqilli, adamlardi tárbiyalaw kerek degen degi maqseti ideal baxitli jámiyetke erisiw edi.

SHigistin belgili ulamasi Yusip Has Hajib 1019-jili Toqpaq qalasinda dúnyaǵa keledi. Ol arab, iran, tájik tillerin hám bul xaliqlardiń folklorin, ádebiyatın puqta úyrenedi. Usi dereklerden nar alğan shayir pedagogikaliq mazmundaǵi "Qutadǵu bilig" dástanin dóretti. Bul shigarma pedagogika tariyxında ádep-ikramliliq temasında jazilğan salmaqlı shigarma. Has Hajib tárbiyaniń maqseti balani ata-anǵa xalqqa xizmet etetuǵın etip qalıplestiriw dep túsindiridi hám tárbiya túrlerin erte jastan baslap balǵa úyretiwdi áhmiyetli dep esaplaydı. Solay etip, Yusup Has Hajib

óziníń jámiyetlik-pedagogikalıq kózqaraslarında ilimdi, jámiyetti gúllendiriwshi ti'ykargı faktorlardıń biri dep esaplaydı. Ol ilimniń, oqıwdıń jámiyettiń rawajlanıwındaǵı atqaratuǵın xızmetine ayırıqsha áhmiyet beredi. Óziníń shıǵarmasında insaniń kamalǵa keliwiniń jol-joriqları, usılları, shara-ilajların sheberlik penen ashıp kórsetedi. Sonlıqtan da, bul shıǵarma óziníń ilimiy aǵartıwshılıq, tárbiyalıq áhmiyeti usı dáwirge deyin joyıtqan joq. Yusup Has Hajibtiń "Qutadǵu bilig" shıǵarmasınıń ózbek tilindegi balalarǵa iqshamlastırılǵan forması Boqijon Tuxiliev tárepinen basıp shıǵarıladi. Onıń shıǵarmalarındaǵı ádep-ikramlılıq didaktikalıq táreplerdi Q. Karimov, Y. Jumabaevlar tárepinen izertlengen. Qaraqalpaqstanda K. Axmetova "Yusup Has Hajibtiń pedagogikalıq kózqarasları" boyınsha dissertaciyalıq jumisin jaqlaǵan.

Ózin shayir emes, ádepiilik muǵallımı dep esaplaǵan ullı oyshilimiz bul Axmet Yugnakiy esaplanadı. Onıń ómiri ham dóretiwshiligi haqqında maǵlıwmat joq. Ayırım dereklerge qaraǵanda Yugnakiy Samarqand wálaytiniń Yugnaq qalasında tuwılǵan. Tuwma soqır bolıp dúnyaǵa keliwine qaramastan ótkir keyingi, yadı kúshli bolǵan. Ataqlı shayir patshalardıń jámiyetti basqariw, xalıqtı tárbiyalap usalap turiw jolları haqqında "Hibatul -haqoyiq" (Haqiyqatlar siyiligi) atlı kitap jazǵan. Bul shıǵarmanıń bizge shekem bes nusqası jetip kelgen bolıp, olardıń úshewi tolıq saqlanǵan, qalǵan ekewiniń ayırım bólimleri saqlanǵan. Yugnakiydiń shıǵarmaları 1915-1916 hám 1925-jılları Stambul qalasında Najib Osim tárepinen basıp shıǵarılǵan. "Hibatul haqoyiq" shıǵarmasınıń joqarı dárejede kórkem filosofiyalıq hám pedagogikalıq jaqtan áhmiyeti ullı bolǵanlıǵı sebepli onı qayta basıp shıǵariwǵa barqulla zárúlik tuwılıp kelgen. Sol sebepli, 1971-1972-jılları K. Mahmudovtiń miynetleriniń nátiyjesinde Tashkent qalasında, 1984-jılı Alma-Ata qalasında shıǵarılǵan. "Hibatul-haqoyiq" tiń tolıq nusqaları Turkiya kitapxanalarında, ayırım bólimlerinen ibarat bir nusqası Berlinde saqlanadı.

SHayirdiń pikirinshe, jámiyettiń jaqsı yáki buziq islerge bóyim bolıwına adamlardıń ózi ayıplı. Adamlar jaratılısı jaǵınan birdey olardıń bir-birinen parqı, olardı qalıplestirgen tálim-tárbiyadan dep túsindiridi. Insandı tárbiya kamalǵa keltiradi. Tárbiya izbe-iz júrgizilgende ǵana nátiyjege erisiledi. Tárbiyanıń baǵdarı oqıw ilimge qızıqtırıp, ilimdi rawajlandırıw. Axmet Yugnakiydiń bul shıǵarmasında insandı kamalǵa keltiriwdiń eń áhmiyetli hám tiykargı ólshemleri sipatında insanniń bilimge iye bolıwı, yaǵniy aqıl tárbiyasın beriw kerek dep túsindiridi.

XV ásirge kelip te shıǵıs áleminde ilim-pán, aǵartıwshılıqtıń rawajlanıwı dawam etti.

SHıńǵısxan mámleketimizdi basıp alǵannan són kóp qalalar wayran boldı, xalqımız qiyin ahwalǵa túsip qaldı. Bul ahwaldan elimizdi Amir Temur qutqardı. Onıń húkimdarlıǵı dáwirinde misli kórimegen rawajlanıw boldı. Jańa mektep, medreseler qurıldı, alartıwshılıqtı qollap-quwatladı. Bul dáwirde de ullı shayirlar, oyshillar, ilimpazlar jetilisip shıqtı. Solardan biri shayir, oyshil, maǵmleket iskeri Mir Alisher Nawayi hám oning ustazi parsi-tájik shayir Abdiraxman Jámiy bolıp esaplanadı. Ullı shayir Alisher Nawayi 1441-jılı 9-fevralda Gerat qalasında tuwıladı.

Onıń ilimge bolǵan qızıǵıwshılıǵın óz waqtında ańlaǵan ata-anası onı 1445-jılı Gerat mektepleriniń birine oqıwǵa beredi. Sońınan Iranniń Meshket qalasında oqıwın dawam ettiredi. Mektepte oqıp júrgen waqıtlarında ótmishtegi ilimpazlardıń ullı oyshillardıń ha'm sol zamandaǵı záberdes bolǵan shayirlardıń shıǵarmaları menen tanısa baslaydı. Onıń menen sheklenip qalмай, 10-12-jaslarında ustazi Lutfiydiń basshılıǵında óz betinshe shıǵarmalar dórete baslaydı.

Nawayi usı waqıtlardan baslap -aq talantlı shayir sipatında xalıqqa tanıla baslaydı. Ol túrkiy tilinde jazılǵan qosıqlarına Nawayi, parsi, tájik tilindegi qosıqlarına Faniy dep ádebiy laqab

qoyip jazadi. Ol ilim hám kórkem ónerdiń túrli tarawlari ádebiyat, tariyx til bilimlari, súwretlew óneri menen birge tálim-tárbiyani jetilistiriwge de úlken diqqat awdaradi. Óziniń "Xamsa", "Maxbub ul-qulub" atli úlken shıǵarmalarında tálim tárbiyasın, a'dep-ikramlılıqqa baylanisli óziniń kózqarasların bayanlaydi. Ilimdi xalıqtı, nadanlıqtan, jawizlıqtan qutqariwshi faktor sipatında táriyipleydi.

Ádep-ikramlılıqtın eń áhmiyetli ólshemi sanalǵan a'dep haqqında pikir júrgizip Nawayi jaqsi minez-qulıqtıń tiykari ádep dep kórsetedi. Onıń shıǵarmalarında bala tárbiyası menen shańaraqta hám mektepte shuǵıllanıp úlgi kórsetiw usıllarınan paydalanıw usınıs etiledi. Tárbiya hám tálim beriw ata-ana hám de muǵallım tárepinen alıp barılıwı lazım dep aytadı. Ol balalardı dene jazasın beriwde emes, ol óz ólsheminde xosh múlayimlik penen qatnas jasawdı uqtıradı. Nawayi tárbiyada insanniń ózin-ózi tárbiylawı, qáte-kemshiliklerdi sezıp dúzetiwlerine itibar beredi. Ilim-pán sirlarını iyelewdiń insan ushin áhmiyetin kórsete kelip, ilimdi qarańǵılıqtı jaqtırtıp turatuǵın shıraqqa megeztedi. Ilimge insandı xalıqtı nadanlıqtan ǵázepleniwden qutqariwshi derek sipatında qaraydı. Alisher Nawayi Samarqandda óz esabınan "Ixlosiya" medresesin qurǵızadı hám janında mektep ashadı. Ol tárepinen islep shıǵılǵan bilimlendiriw sisteması tómendegishe:

1. Mektep yáki medresede bilim alıw
2. Alim, ónerment yamasa iskusstvo xızmetkerlerine shákirt bolıw tiykarında tálim alıw.
3. Óz betinshe ilimdi úyreniw.

Birinshi prezidentimiz I. Karimov óziniń "Joqari mánawiyat -jeńilmes kúsh" kitabında Alisher Nawayıǵa tómendegishe táriyip bergen. "Eger bul ullı insandı áwliye desek, ol áwliyeler áwliyesi, oyshil desek, oyshıllardıń oyshılı, shayir desek, shayırlardıń sultani" degen.

XV ásirde jasaǵan parsi-tájik shayir Abdiraxman Jamiydiń pedagogik pikirleri de áhmiyetli boldı. Ol 1414-jili Jam qalasında tuwıladı. Keyin Gerat qalasında kóship keledi. Tereń bilim hám keń dúnya qaraslari arqalı Abdiraxman Jamiy xalıq arasında shayir hám alim sipatında oǵada úlken abıroyǵa iye boladı. Ol ǵázel múlkiniń sultani Alisher Nawayi menen doslıq baylanista boladı.

Birge dóretiwshilik etedi. Jamiydiń tárbiyalıq, ádep-ikramlılıq kózqarasları "Bahoriston", "Hafta avrang" shıǵarmalarında sáwlelengen. SHayir ónersiz hám bilimsiz adamdı otınnan basqaǵa jaramaytuǵın miywesiz terekke usatadı. Hár bir jas áwladtı ilim, óner úyreniwge, bul jolda sabirli bolıwǵa shaqıradı. Ilim menen ónerdi adamdı múshkil ahwaldan qutqariwshi qural dep esaplaydı, sonıń ushin jas bolsa da, ǵarri bolsa da, patsha yáki gedey bolsa da hámmege óner iyelewi parız ekenligin kórsetip ótedi. Abdiraxman Jamiydiń pikiri boyınsha "ámelde qollanılmaǵan bilim záharge teń" boladı. Sebebi, insan ómiriniń qisqagına onıń ómiri biyhuwda ótkermewi kerekligin belgili dárejede iyelegen bilimlerin turmista qollanıwdıń zárúrligin ámeliyatta qollanılmaǵan bilimniń biyhuwdalıǵın uqtiriladi háreket jasaydı.

IX ásirde jasap ótken Orta Aziyaniń ataqlı alimi Maxmud Qashqariy házirgi Qıtay Respublikası aymaǵında dúnyaǵa keledi. Ol ilimniń túrli tarawları boyınsha shuǵıllanıp, sonıń ishinde arabı, túrk tillerin, parsi ádebiyatın puqta ózlestirgen adam bolǵan. Onıń túrkiy xalıqlardıń xalıq pedagogikasın ózine ózek etip alǵan "Devanu luǵat at-türk" atlı shıǵarmasınıń mazmuni ayırıqsha diqqatqa ilayiq. Bul kitap Evropada birinshi ret 1894-jili Vengriya Ilimler akademiyasında járiyalandı. 1914-jili nemec tiline awdarılıp basılǵan. 1939-jili Basım Atalay tárepinen túrk tiline awdarılıp Ankarada kitap etip basıp shıǵarılǵan. Ózbekstanda Saliq Mutallıbov tárepinen ózbek tiline awdarılıp 1960-1963-jılları "Türkıy sózler sózligi" degen at

penen tom etip baspadan shig'arildi. Kitapta sol waqitdagi turkiy xaliqlarning sozlik qurami ham tusindirmelerinen tisqari xaliqtin bala tarbiyalaw dasturine tiyisli folklorliq-etnografiyalik maqliwmatlar, talim-tarbiya dasturleri de bayan etilgen. Asirese naqil-maqallar elege shekem tarbiyalik xarakterge iye bolip kiyatir. Kitapta adamlarninganadan birdey bolip tuwlatuginligin tastiylay otirip, olarninganadan jaqsi yamasa jaman bolivi tarbiyaga garezli bolatuginin uqtiradi. Tarbiyaga baylanisli "Qus uyada ne korse, ushqanda soni isleydi", "Ayasining balasi atasina usaydi" siyaqli naqillardi keltiredi. Oni keltirip otken naqil-maqallarini, danaliq sozlerini hurbirinde tere manini, adamning aqil sezimin jawlap alatugin qudiretli kush bar.

Maxmud Qashqariy oz shig'armasinda talim-tarbiyaga baylanisli awizeki adebiyat ulgilerinde oz dawirindeki xaliq pedagogikasini mazmunin, prinsiplerin ham usillarin beredi.

Kitaptagi Maxmud Qashqariy tariyplegen "Xaliqqa jaqsiliq et, oni suwdin astina taslasan" da suwdin ustide korse " degen xaliq naqilin turkiy xaliq pedagogikasini tiykari desek te boladi.

Kitapta shanaraq tarbiyasi haqqinda derekler berilip, balaning keleshegi ushin tarbiyaning tasiri ulken ekenligi tusindiriledi.

Orta Aziyada xaliqlarining pedagogikalik oylari tariyxina jetilistiriwge ulen ules qosqan alim Abu Rayxan Beruniy 973-jili Xarezmning Qiyat qalasinda tuwlatadi. Ol baslawish talim algannan keyin belgili matematik, astronom Abu Nasr Ibn Irak Mansurda oqiydi, onnan Evklid geometriyasini, Ptolemeyning astronomiyalik talyimaylarini uyrenedi. Ol 22 jasinda birinshilerden bolip aspan ham jetding globusini jasap, astronomiyaga baylanisli bolgan "Kartografiya " "Globus jasaw kitabi" "Jerdegi orinlarning uzinligi ham kenisliklerin aniqlaw" siyaqli birneshe kitaplardi jazadi. Ozi jasadgan asbaplar menen Qiyat qalasinda astronomiyalik baqlawlardi amelge asiradi.

Ilim paz matematika, geodeziya, tariyx, astronomiya, geografiya ilimlerine baylanisli 160 tan aslam kitap jazgan. Bizge shekem qirqaqa yaqin kitabi jetip kelgen. Oning "Indiya", "Mineralogiya", "Geodeziya", "Saydana" atli shig'armalari alimning dunyaga tusinigin tabiyatqa kozqaraslarini pedagogikalik oylarin bahalawda ulken ahmiyetke iye. Ol "Kanon Masuda" kitabinda N.Kopernikten 500 jil aldin jerdin oz kosherinde ham quyash atirapinda aylanip juretuiginin dalilledi. Beruniy tabiyat ilimine baylanisli kop janaliqlari ashti, olardi jaslariga uyretiw tareptari boldi. Sol sebepli ol ilim uyretiwde ustazlarning ornini ahmiyetli ekenligini eger Ustaz tere bilimni bolmasa, shagirtleride shala sawat bolip shigatuiginin eskertti. "Mugallim qanday bolsa, oqiwishida sonday boladi" dedi. Beruniy ilim uyretiwde ozlestirgen bilimlardi tez-tez qaytalap turiw kerakligini eskertwedi. Oning pikirinshe, "Bilim qaytalaw ham takirarlaw jemisi" Beruniy ozining pedagogikalik kozqaraslarinda jaslariga adep-ikramlilik tarbiya beriwge de oz pikirini ayti.

"Indiya" kitabinda hurbir milletning ozine tan tarbiya beriw usuli ham sistemasi bolatuginin korsetti. Xaliqtin demokratiyalik mazmundagi adep-ikramlilik talaplarina suylene otirip, jaslardi adepke tayarlawding basli sebebi adamgershilikli, saqiy kishpeyil, adalatli, miynet suyugish etip tarbiyalaw kerak dep eskertti. Beruniy jaslardi miynet suyiwshilikke tarbiyalaw kerakligine de ulen itibar berdi. Ol "Mineralogiy" kitabinda: Tusti juwiw koz ham qabaqlardi taza tutiw, olarga surme qoyiw, shashlardi zarur bolganda boyaw, tirnaqalardi alip turiw ham oni siyalamawdi" talap etip jaslardi jarasiqli suliw koriniste bolsa, azadligi unamli, adepli minez-quliqli boladi degen.

Beruniy Evropalik ilimpazlardan 450 jil aldin Amerika materigining bar ekenligini boljap ozining shig'armalarinda jazgan. Ilim paz 1029 juldizning koordinatalarin sizdi ham dunyaning

geografiyalik kartasin dúzgen. Abu Rayxan Beruniydiń ilimiy hám filosofiyaliq miyrasi sózsiz dúnya ilimi hám mádeniyatiniń rawajlanawina úlken tásir jasadi.

Birinshi prezidentimiz I.Karimov shigista oyaniw dáwirin tómendegishe táriyiplegen.

"Eger Evropada oyaniw dáwiriniń na'tiyjeleri sipatında ádebiyat ham kórem óner shigarmalari arxitektura durdanalari, medcina hám insandi anlaw barisinda jańa oylap tabiliwlar júzege kelgen bolsa, SHigis Oyaniw dáwiriniń ózine tán qa'siyetleri, matematika, astronomiya, fizika, ximiya, geodeziya siyaqli aniq ha'm tábiygiy pánlerdiń sonday-aq tariyx, filosogiya hám ádebiyattiń rawajlanawında kórinde.

Juwmaqlap aytqanda, renessans dáwirinde shigista pedagogika iliminiń rawajlanawina, ilim-pán hám agartiwshiliqqa óz úleslerin qosqan ulli babalarimiz jetilisip shiqti. Olardiń ashqan jańaliqlari dúnya júzin tań qaldirgan.

REFERENCES

1. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik Uzbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. –T.. "Uzbekiston", 2016 y.
2. Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy taqlil, qatiy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik-har bir rahbar faoliyatini kundalik qoidasi bulishi kerak. - T.: "Uzbekiston", 2017 y.
3. O.Alewov, A.Pazilov, Q.Seytmuratov, T.Ótebaev "Pedagogika tariyxi"
4. Nókis. 2020-jil.
5. K.Xoshimov, S.Nıshanova t.b «Pedagogika tarixi» T. «Uqıtuvchi» 1996-yil.

Internet saytlari:

6. www.tdpu.uz
7. www.pedagog.uz
8. www.Ziyonet.uz